

VAKWETENSCHAP EN PRAKTIJK

Vorm en Verrichting.

II.

Reeds werd er op gewezen, hoe in de thans loopende beschouwingen onder vorm niet maar moet worden verstaan de uitwendige gestalte, maar veeleer alle ruimtelijk-stoffelijke eigenschappen van het organisme te zamen. Er werd bovendien op gezinspeeld, hoe de vorm ons dikwijls eerst begrijpelijk wordt door de kennis der verrichting, hoe de functie veelal den zin van den vorm openbaart.

Hierin ligt dus reeds aangeduid, dat er een zeer nauwe en innige betrekking tusschen vorm en functie bestaat. In het gewone leven, in de ons omringende werkelijkheid zien wij die beide immers ook altijd samengaan; is de vorm zonder inhoud leeg, de vorm zonder functie is dood en gaat teniet, de functie daarentegen zonder vorm volkomen onbestaanbaar, en iets geheel afgetrokken. In het levende zijn vorm en functie als het ware constitutioneel tot ondeelbare eenheid samengegroeid. Daarbij moge de vorm tot op zekere hoogte het standvastige, stabiele, het statische moment zijn, waartegenover de functie een meer veranderlijke, dynamische grootheid is, een reele scheiding tusschen vorm en functie kan in de werkelijkheid nimmer tot stand worden gebracht, maar blijft een gedachtenproef, een begripmatig iets. Het verband tusschen verrichting en vorm is zoo innig, dat ze nimmer reëel te scheiden, hoogstens ideëel te onderscheiden zijn. Hoe dat verband nu echter nader kan worden bepaald en moet worden gedacht, is de zaak, die ons bezig houdt, en die een zoo belangrijk vraagstuk voorstelt, dat Bolk niet ten onrechte getuigde, dat een peilen van dit probleem doordringt tot diepten, waar de grondslagen liggen van 's menschen wereld- en levensbeschouwing.

Al hebben voorzeker ook vroegere denkers zich niet onttrokken aan den drang dezer vragen, en gingen zij niet zonder meer aan dit punt voorbij, voor het moderne bewustzijn was het toch Spencer, die het vraagstuk bijzonder scherp stelde, en met nadruk naar voren schoof in het volgende alternatief: „Brengt de vorm de functie voort, of

van jeugdbeweging verre verkiezen boven het Roomsche buitenwerk.

Nooit mag de aesthetica de ethica overheerschen. Schoonheidsontroering is nog geen innerlijke beleving. En als de Roomsche Martha's bezig zijn met veel dienen — op zichzelf een goed werk — zie ik toch liever de nadenkende Maria's van het Gereformeerde volksdeel aan Jezus' voeten zitten.

Een meisje, dat zelf nog opgevoed moet worden, is bovendien niet in staat wereldbekeerend op te treden. Christus heeft nimmer vrouwelijke apostelen uitgezonden, laat staan jonge meisjes. Wie de Schrift kent, weet wel, dat Jezus voor de vrouw een heel andere taak heeft weggelegd. En al moge dan „De Zilveren Trompet“ met groote letters schrijven: „Met een tam christendom bereiken we niets tegen de fanatieke organisatie der Godsvijanden“ — dan stellen wij daartegenover het christendom dat bidt, beleef en belijdt. Dat beoikt tenslotte alles.

Maar al nemen we ook het militaire der Graalbeweging niet over en zijn we het met de plaats die tooneel, dans, zang en muziek innemen niet eens, toch mogen we niet eindigen, dan met onze meisjes ook toe te wenschen iets van het enthousiasme der Graal. Al is de bron van dit enthousiasme een andere, onze beweging moet in dit opzicht wedijveren. En eveneens zij opgemerkt, dat het teveel aan aesthetica aldaar bij ons dikwijls een tekort is. Onze meisjes moeten ook haar lokalen zóó maken, dat het artistieke harmonieert met het intieme, hartelijke van het verenigingsleven.

Tenslotte: Het Graalmeisje ziet haar taak in het stralen — zooals de Graalschaal haar stralen deed schitteren in de donkere wereld. Zoo zie ook ieder meisje onder ons haar roeping: Zij strale haar liefde tot God uit. Zij zij in de wereld als stralend licht. Juist omdat de zachtmoedige en stille geest, die kostelijk is voor God, haar bezielt, kan ze haar taak zóó vervullen. En al is het een simpel insigne dat het meisje kenbaar doet zijn als lid onzer beweging, toch kenne ook ieder de Gereformeerde meisjes uit alle anderen, omdat haar uiterlijke verschijning zij de zuivere weergave van een innerlijk leven als Kind des Verbonds.

¹⁾ Deel II, pag. 306.

²⁾ Het Jongenspatronaat, pag. 11. Uitg. R.K. Jongensweeshuis, Tilburg.

³⁾ De gehele legende komt voor in „De zilveren trompet“, no. 8-9, 1932. Bondsbibl. Bond v. Geref. Jeugdorg., no. 223.

⁴⁾ Begin 1933 telde 't Bisdóm alleen er al 20. In Limburg werkt de Graal niet meer.

⁵⁾ Vriendelijk dank ik „De Tiltberg“ voor de inlichtingen mij omtrent deze groepsindeling verstrekt.

⁶⁾ „De Zilveren Trompet“ no. 4, 1932.

⁷⁾ Vert. Matth. 12:19. Ned. Bijb. Gen.

seft o.a. de „Ref.“ van hoe vanuit dedigd, dat „het recht d. En dan lerscheiding s „overheid mens deze goede, dat en met een- llen zeggen r met vuur, aard straks n worden, heer Stap, hij ook de g en Staat- lan b.v. de zegen, o.d.

vel niet de ng van haar oor dan een

Stap, dat rsonaal de ar gezags- er die zich wat Dr A. ehandeling e de „Par- ler: onder- is nog wel ting af te ar ik wijs n, die ook dt geleerd heel ander- er Stap. En ag op den ouden om umers, ook

suining, dat r de mon- delijk argu- . aan een eens: wie n God over preken om

aannemen, berinneri- nder dan aarbuten- genomen*) epeerings- kinderen; n; 4e. De De Jonge

); oolgaande- n om in s worden; anders kun- dan eens

Ideelingen- stal geen- begintijd- worden.

opgeven, d.w.z. zij den maan- op de n kan zij met in-

nog een- rier maan- ingewijd“. t en het e de kern- neisje tot e isjes vat- ling dan den graad

a de beide- re Garde. n aan H. um en de studenten- igen taak- het cul- Zij ver- it, voorts- binnen- De dans- moderne- ij de arm- de ziels-

meer de- gedeelte- leidsters,

óók te laten gelden, als bijkomend argument, het gezag van de overheid over de in haar dienst zijnde arbeiders. Maar wie het eerste loslaat, houdt weinig meer dan utiliteitsargumenten over om b.v. de staking aan een Gemeentelijke gasfabriek af te keuren. Want de arbeiders aan zo'n gasfabriek hebben straks het hoogste recht om te zeggen, dat zij, op hun plaats, niet „in dienst zijn van de overheid als zoodanig“ en dat het niet leveren van gas wel een klein ongemak beteekent voor de inwoners, doch daarom hen niet mag verhin- deren de staking in hun geval nu ook eens te zien als een „plicht van Godswegen“.

Ik beweer, dat de heele vorm van behandeling, zooals de heer Stap die ook toepast, ons voert tot een casuïstiek, die in alles overeenstemt met de methode van wetsuitlegging van vele Joodsche wetgeleerden in vroeger eeuwen.

Ik stel daarom opnieuw vast, dat de heer Stap niet heeft voldaan aan mijn verzoek om aan te toonen, dat het door hem geleerde verschil inder- daad gerechtvaardigd is op schriftuurlijken grond. Ik stel verder vast, dat hij mij dingen in den mond legt die ik nooit gezegd heb. Hij beweert (III, 329) van mij:

„Gezag van den patroon staat voor hem in principe gelijk met gezag van de Overheid.

„Hij zegt dat wel niet met zoovele woorden, maar het blijkt toch uit meer dan één uitslating.“

Als ik dat dus „niet met zoovele woorden“ heb gezegd, dan had de heer Stap ook niet, zoo- als hij nu, door maar voort te hollen, doet, den indruk moeten vestigen, alsof ik het wel gezegd had. Want wat daarop volgt en blijkbaar moet dienen als argumentatie van zijn conclusie, gaat niet in op de door mij gestelde vraag.

Dat overheidsgezag is een erg gemakkelijk artikel voor Nederlanders, die eenige eeuwen lang den zegen van een geordende staatsinrichting hebben genoten. Maar de moeilijkheden beginnen, wanneer wij te doen krijgen met een overheid anders dan de onze, b.v. de Russische, of ook de Deensehe.

Ik eindig¹⁾ dit onderdeel met de woorden, die ook Ds J. C. Sikkel eens heeft gericht tot een opponent: gij hadt wel wat meer studie bij mij mogen veronderstellen. (Zie: „Vrijmaking van den Arbeid“, Haarlem, 1928, blz. 18.)

¹⁾ Enkele bijzonderheden behandel ik nog in een noot: a Ik had den heer Stap gevraagd aan te toonen, dat er eenheid van concept bestond tusschen het begin en het slot

Nu meene men niet dat de Graal enkel van cul- turele betekenissen is.

Mgr. J. D. J. Aengenent, de stichter, heeft bij de inwijding van het Moederhuis der Vrouwen van Nazareth de taak van de Graal in de eerste plaats gezien als die van het lekenapostolaat. De meis- jes zijn stuk voor stuk propagandiste van het Roomsche geloof. De jonge meisjes worden ge- vormd „tot diep-godsdienstige, door en door Room- sche vrouwen, die de wereld zullen terugbrengen tot Christus.“²⁾

Daarnaast stelt de bisschop het doel, de meisjes te ontwikkelen in alle kundigheden die zij later in het huwelijksleven noodig hebben: naaien, knip- pen, verstellen, koken enz.

In tegenstelling met de overige Roomache jeugd- beweging onder de meisjes, hecht de bisschop zeer veel aan de uiterlijkheden. En tegenover het opgeworpen bezwaar, dat die uiterlijkheden het innerlijk zouden te kort doen, beweert hij: De uiterlijkheden leggen juist getuigenis af van haar sterke innerlijkheid. Onze tijd vraagt, dat wij uiter- lijk zijn, maar dan natuurlijk, doorgloed van in- nerlijk geloofsleven. De bisschop is het eens met Mgr. Poels als hij zegt: „Wanneer wij de maat- schappij weer willen hervormen tot een Christe- lijke maatschappij, dan moeten wij beginnen met ons geloof weer te brengen op straten en pleinen“. „Evenals de Roomsche liturgie is de uiterlijke verschijning uiting van onzen innerlijken geloofs- drang. Die geloofsdrang openbaart zich naar bu- ten in bloemen, zang en gewaden.“

Merkwaardig is ook de vorming van z.g. stoot- brigaden, die propagandatochten ondernemen om in dorpen en stedekens afdelingen te stichten en die duidelijk in terugslag op de Konsomol- methoden der Russische jeugd zijn opgericht.

De Graalbeweging en de Geref. Meisjesorganisaties.

Na deze korte beschrijving volgt nog onze be- schouwing over deze hoogst interessante jeugd- beweging, die ontegenzeggelijk een steeds grootere plaats gaat innemen en alleszins frisch en geest- krachtig blijkt te zijn.

Reeds de naam „Graal“ oefent een eigenaardige bekoring uit en de wijze waarop het orgaan „De Zilveren Trompet“ de meisjes geestdrift inboe- zemt, is zóó, dat een meisje al heel lauw en flegmatisch moet zijn, als het niet voor deze be- weging warmloopt.

In tegenstelling met de Gereformeerde Jeugd- beweging onder de meisjes is aan het activiteits- element een zeer groote plaats ingeruimd. Ook het aesthetisch aandeel is veel grooter. En welk meisje wordt niet geboeid door het schoone?

Het Roomsche meisje is ook veel vrijer in haar

van zijn boek. Zijn antwoord bestaat in de opmerking, dat het op de eerste plaats ging over een slaaf en op de andere over den vrijen arbeider en dat er tusschen die toch wel een heel groot onderscheid bestaat. Inderdaad, dat heb ik reeds op de lagere school geleerd.

b. Ik had den heer Stap verzocht te bewijzen, dat hij schrif- tuurlijke gronden kon aanvoeren voor zijn stelling, dat iemand met een op zich zelf voldoende loon, toch mocht gaan staken, omdat hij niet genoeg naar zijn zin kon offeren voor kerk, zending en philanthropie. En wat doet de heer Stap? Inplaats van ons het verzochte motief voor het advies aan den arbeider, dien hij tot staken preste, te leveren, wijst hij ons (II, 316) op den werkgever en diens fouten in het toekennen van een zoo leelig loon. Dat is weer een afleiden van de aandacht van het thema zelf, dat is weer het onthouden van de wapens, welk zijn jeugdige lezers noodig hebben. Dat is weer het schuldig blijven van het bewijs, dat een staking in dit geval om de zonde van een ander gerechtvaardigd en niet ook zelf zonde is.

Het is hier van betekenissen op te merken, dat de heer Stap maar niet ingaat op zijn 5e voorbeeld, dat geval van een loon voldoende voor een klein, maar onvoldoende voor een groot gezin. Ook hier was de staking alweer „plicht om Godwil“; het door mij gevraagde schriftuurlijk bewijs blijft uit. Eenig- zins onjuist is het in dit geheele verband, wanneer de heer Stap nu (II, 316) gaat spreken van „één man en één vrouw“, die er niet van zouden kunnen komen.

En in dit verband wil ik ook nog opmerken, dat het citeeren (in IV, 349) van woorden van Professor Fabius, omtrent plicht- matige staking in het geval van „goddelooze en mensch on- terende toestanden“ niets anders is dan het intrappen van een open deur. Want op dit citaat mag steunen het 2e en 3e voor- beeld door den heer Stap in zijn boek genoemd, voorbeelden, die ik niet heb bestreden. Ook omdat zij geheel liggen in mijn lijn, dat, indien voortwerken zelf zonde zou betekenen, staking geboden is.

c. In II, 316 poogt de heer Stap zich te verweren tegen mijn klacht, dat hij Gide niet behoorlijk citeerde. Ik had gezegd, dat hij door zijn citaat van slechts één zin uit het begin van een pericoop, Gide onrecht deed, omdat die zeer nadrukkelijk de ganache pericoop als één bij elkaar behoorende definitie be- schouwd wil zien. Wat stelt nu de heer Stap als verweer tegen deze klacht van citaatvervalsing? Allereerst, dat hem de meening van Gide kond laat (maar waarom citeert hij hem dan en dan nog wel onvolledig?), maar verder, en dat is erger, suggereert hij, dat ik op Gide als het ware verzot ben, wat dan blijken moet uit „de graagte“ waarmee ik Gide's opvattingen mededeelde. Ik zou dan verder werkstaking met sabotage op dezelfde lijn stellen.

De waarheid is, dat ik mij op dat punt nergens over Gides meening zelf heb uitgesproken, ook met geen enkel woord van mijzelf werkstaking en sabotage „op dezelfde lijn“ stelde, (zoo beweert Gide het), slechts heb opgemerkt, hoe in het door den heer Stap verzwegen gedeelte van de pericoop een opvat- ting omtrent staking naar voren kwam, die tot het nader bepalen van eigen houding voren moest hebben gedwongen. En daarom is ook deze passage uit des heeren Staps verweer óf alweer een gevolg van zeer oppervlakkige lezing óf een ver- draalen van mijn woorden.

a Gr.

A. SCHILDER.

(Wordt vervolgd.)

bewegingen. Dans en tooneel zijn haar niet ont- zegd en ze mag op haar luijes meer, dan de al- gemeen heerschende Gereformeerde zede toelaat.

Als het maar in de specifieke Roomsche sfeer blijft, kan er bij Rome heel wat mee door. We be- hoeven maar aan de K. R. O. te denken, die in zijn programma's werkelijk niet zoo heel veel verschilt met A.V.R.O. of V.A.R.A., ja soms be- neden peil is, getuige den open brief van Mary Pos in het Oudejaarsnummer '32 van „De Stan- daard“.

Typeerend is dan ook de uitdrukking van Mgr. Aengenent: „Onze tijd vraagt, dat wij uiterlijk zijn.“

We geven het toe. Dat is inderdaad de weg tot succes. Reclame en vertoon doen veel. En dan wordt het een onderling opbieden. De A. J. C. heeft haar uniform — al tracht de Volk-redactie dat te ontkennen, wijl ze de uniform militaristisch acht — en ieder A. J. C.-er is dadelijk te onder- kennen. Zoo wil Rome de meisjes óók onderschei- den zien. Ieder Graalmeisje herkent ge aan de witte blouse, zwarte alpino, das, rok, kousen en schoenen. En toch — hoe mooi het ook schijne — het blijft voor ons gelden, niet wat de tijd vraagt (wie is dat toch „de tijd“?), maar wat Gods Woord eischt en vraagt, is bindend. Dat Woord spreekt van een Koninkrijk Gods dat niet met uiterlijk gelaat, of, zooals de Leidsche vertaling weergeeft, niet zichtbaar komt, want het is binnen in u.

En evenmin als Jezus „zijn stem op de pleinen zal doen hooren“¹⁾ heeft hij onze jonge meisjes de opdracht gegeven er op uit te trekken om de wereld te bekeeren. Daarom is de Graalleus: „De wereld moet bekeeren. En God zal triumpheeren. Allelujah — vooruit!“ wel „begeisterd“ (afgedacht van het taalkundig onjuiste, alsof de wereld actief bekeeringswerk doet), maar toch vreezen we dat hier de Heilige Geestdrift (met kapitale letters) in den grond vreemd aan is.

Zeker, de jonge vrouw, die met zegenende han- den gaat, is een liefelijke verschijning, maar die zegenende handen zijn de uiterlijke verschijning van een gezegend hart, van een begenadigd meisje.

Altijd weer ziet men het verschijnsel dat Rome zijn strijdmethode regelt naar die van de wereld. Heeft de Konsomol stootbrigades, wel, waarom zouden de Roomsche meisjes ze niet hebben? Dan maar hard tegen hard. En als de wereld impo- neert, waarom zou Rome het dan niet doen? Daar- om het massaspel in het stadion te Amsterdam en het Sportpalast te Berlijn.

Er gaat van dit alles groote bekoring uit op de oppervlakkige massa. Wat is nu verkwikkender te zien dan de duizende bloeiende meisjes in witte gewaden, die in schier volmaakte orde haar door- dichte rhythmische bewegingen uitvoeren?

En toch — we blijven onzen simplen vorm